

Warszawa 1 marca 2019 roku

Recenzja

pracy doktorskiej Pani mgr Cecylii Staneckiej p.t. „Twórczość wiolonczelowa Szymona Laksa. Przeobrażenia stylistyczne oraz źródła inspiracji w kontekście interpretacji dzieła artystycznego.”-praca napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Renaty Marzec- dyscyplina artystyczna –instrumentalistyka

Podstawowe dane osobowe Recenzenta

Prof. dr hab. Tomasz Strahl

Dziedzina sztuki muzyczne

Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

--

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna im.Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy ,

OPINIA

Praca doktorska Pani mgr Cecylii Staneckiej składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku CD oraz jego opisu będącego integralną częścią dzieła. Zarejestrowane utwory obejmują:

Dzieło artystyczne pracy stanowi nagranie wybranych utworów wiolonczelowych Szymona Laksa:

- 1.Sonata na wiolonczelę i fortepian 1932 rok w wykonaniu Cecylii Staneckiej (wiolonczela) oraz Radosława Kurka(fortepian)
- 2.Trois pieces de concert na wiolonczelę i fortepian 1933 rok w wykonaniu Cecylii Staneckiej (wiolonczela) oraz Radosława Kurka (fortepian)
- 3.Pasacaille wersja pierwsza na wiolonczelę i fortepian w wykonaniu Cecylii Staneckiej (wiolonczela) oraz Radosława Kurka (fortepian)
- 4.Dialogue na dwie wiolonczele 1964 rok w wykonaniu Cecylii Staneckiej wiolonczela oraz Marty Nagawieckiej – wiolonczela

Dzieło artystyczne odznacza się wybitnym poziomem wykonawczym. Wszystkie zarejestrowane pozycje zostały dobrze przemyślane pod względem dźwiękowym, agogicznym, budowy formalnej jak również treści ideowych, które znajdują się w tekście. Wpływa to bardzo dobrze na wszystkie detale wykonawcze i ogólny sens muzyczny zawarty i odczytany w zapisie nutowym.

Chcę podkreślić fakt, iż jest pierwsza rejestracja fonograficzna wyżej wymienionych utworów w Polsce. Wszystkie pozycje, które prezentuje dzieło artystyczne zostały dobrze i wnikliwe przemyślane pod względem stylistycznym, dźwiękowym, barwowym, agogicznym, budowy formalnej jak również treści ideowych, które znajdują się w tekście. Wpływa to bardzo dodatnio na szczegóły wykonawcze i ogólny sens muzyczny zawarty i odczytany właściwie w zapisie nutowym.

Pomimo, iż kreacja duetu kameralnego Stanecka - Kurek opiera się o zasadę współpartnerstwa i równoważności wykonawców, to wyraźnie zaznacza się bardzo wysoki kunszt sztuki wykonawczej doktorantki, który wzbudza podziw i zaznacza swoją indywidualność artystyczną w tym dziele. W tym przypadku możemy śmiało stwierdzić, iż mamy do czynienia z kreacją artystyczną wykraczającą daleko poza ramy dokładnego i wnikliwego odczytania tekstu. Elementami tego wysokiego kunsztu są: duża indywidualność muzyczna, wysoka inteligencja, piękny dźwięk, artykulacja prawej i lewej ręki, nieskazitelna intonacja, odpowiednia skala dynamiczna, bogata paleta barw dźwiękowych, aplikatura, świetna technika wykonywania dwudźwięków, akordów, technika non vibrato, piękna vibracja.

W Sonacie wiolonczelowej 1932 artyści znakomicie ujęli formę utworu, w którym druga część wyraźnie nawiązuje do Sonaty skrzypcowej Maurice Ravela. Piękne kolory barw dźwiękowych połączone z umiejętnością budowania kulminacji oraz znakomita artykulacja w pełni ilustruje warsztat kompozytorski Szymona Laksa. Kreację artystyczną Sonaty oceniam najwyżej spośród zaprezentowanych na nośniku CD. Znakomite wrażenia odniosłem również słuchając *Trois pieces de concert* na wiolonczelę i fortepian 1933, gdzie Cecylia Stanecka pokazała silny pierwiastek wirtuozowski oraz umiejętność stopniowania napięcia dynamicznego. Pięknymi kolorami jakby z epoki impresjonizmu odznacza się kreacja *Passacaille* wersja pierwsza na wiolonczelę i fortepian. We wszystkich trzech prezentowanych utworach artystka dba o detal wykonawczy (np. zróżnicowana artykulacja, niezwykle emocjonalna kantylena, żartobliwość i ironia wykonawcza, doskonałe uwypuklenie czynnika rytmicznego). Podobne wrażenia odniosłem słuchając dialogu na dwie wiolonczele 1964, który zabrzmiał niezwykle spójnie pod względem formalnym i agogicznym. Można zauważyć spójność stylistyczną pomiędzy dwiema pierwszymi kompozycjami pochodzącymi z lat 30-tych. Utwór z roku 1945

charakteryzuje się bardzo wokalną linią melodyczną w partii wiolonczeli. W utworze tym słychać echa przeżyć wojennych kompozytora. Dialog z 1964 reprezentuje zdecydowanie odmienny styl kompozytorski którego cechuje rozszerzona harmonia a także struktury serii dźwięków, zależności interwałowe, na których to różna jest warstwa melodyczna i harmoniczna.

Muszę stwierdzić, że kształt muzyczny całego dzieła oraz podkreślona przeze mnie sztuka wykonawcza Doktorantki a także dogłębna znajomość stylu kompozytorskiego Szymona Laksa wzbudzają moje pełne uznanie.

Część opisowa pracy doktorskiej przedstawia specyfikę, analizę i cel artystyczny całego dzieła. Część opisowa składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym Autorka charakteryzuje genezę i główne założenia polskiej szkoły neoklasycznej w Paryżu. W rozdziale drugim analizuje życie i twórczość kompozytorską oraz publikacje książkowe Szymona Laksa. Dokonuje również charakterystyki Jego stylu kompozytorskiego. Rozdział trzeci i czwarty to analiza formalna i wykonawcza utworów zaprezentowanych na płycie. Wreszcie rozdział 5 to doskonała konkluzja i definicja stylu kompozytorskiego Szymona Laksa wybranych utworów wiolonczelowych: Autorka udowadnia, iż elementami tego stylu są:

Niezwykła przejrzystość formy

Dbłość o szczegóły

Oryginalna rozszerzona harmonia lecz nieprzesadnie skomplikowana

Wykorzystanie dawnych technik kompozytorskich (Passacaglia, technika kontrapunktyczna, wariacyjna)

Wykorzystanie nowych technik kompozytorskich np. serializm

Elementy rytmiki oraz harmonii jazzowej

Wykorzystanie folkloru polskiego

Żartobliwość, ironia, dowcip

Emocjonalna kantylena

Relacje interwałowe np. sekundowe

oraz odrzucenie nowoczesnych technik kompozytorskich, które pojawiły się po drugiej wojnie światowej.

Moim zdaniem Autorka słusznie nawiązuje do twórczości Aleksandra Tansmana, która jest mi doskonale znana i w wielu elementach jest pokrewna z twórczością Szymona Laksa.

Autorka słusznie uwypukla fakt, iż historia obeszła się niesprawiedliwie z sylwetką kompozytora. Traumatyczne przeżycia drugiej wojny światowej, które

odcisnęły piętno na Jego psychice a także kłopoty w adaptacji w warunkach powojennych przyczyniły się do braku popularyzacji Szymona Laksa w Polsce. Na to jeszcze nałożyło się zjawisko rozwoju awangardowych technik kompozytorskich, które nie były Jego udziałem. Po roku 1989 tendencje te ulegają powolnej zmianie dzięki np. wydawnictwu Boosey & Hawkes, którego działalność i dorobek pozwoliły dokonać kwerendy źródłowej spuścizny kompozytora. Tym bardziej należy docenić prezentowane przez Cecylię Stanecką dzieło artystyczne i część opisową, która jest pierwszym tego typu przedsięwzięciem w Polsce. Całość pracy wzbogaca doskonała jej struktura, bogata bibliografia, przykłady muzyczne oraz materiały ikonograficzne.

Konkluzja

Praca doktorska Pani mgr Cecylii Staneckiej jest pracą pionierską, traktuje bowiem temat twórczości Szymona Laksa w oparciu o wybrane kompozycje wiolonczelowe po raz pierwszy w Polsce. W oparciu o wspaniałą sztukę wykonawczą oraz metodologię naukową rozwiązuje w sposób wyczerpujący problematykę dotyczącą wybranych kompozycji z aspektami historycznymi oraz analizy formalnej przez co wykracza poza treść dyscypliny instrumentalistyka. Na tym również polega znaczący jej wkład w rozwój dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że praca doktorska Pani mgr Cecylii Staneckiej pt. „Twórczość wiolonczelowa Szymona Laksa. Przeobrażenia stylistyczne oraz źródła inspiracji w kontekście interpretacji dzieła artystycznego” – spełnia wymagania Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku określone w art. 17 ust. 1 i 2. Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

prof. dr hab. Tomasz Strahl

